

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 18. november 2010 truffet vedtak i

- Sak nr:** 69/10 (arkivnr: 201000491-17)
- Saken gjelder:** Klage fra A på jordskiftedommer B ved X jordskifterett.
- Utvalgsmedlemmer:** Unni Sandbukt (leder)
Johan Arne Slørdal
Jeppe Normann
Halvor Kjølstad
Bjørg Tørresdal
- Offentlighet:** Vedtaket er offentlig, jf. offentleglova § 3.
- Vedtak:**
1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder misnøye med saksbehandlingen.
 2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor jordskiftedommer B.

Innledning:

Ved brev av 30. juni 2010 har A inngitt klage på jordskiftedommer B ved X jordskifterett. Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt jordskiftedommer B, som ved brev av 29. juli 2010 har avgitt uttalelse.

Utvalget har videre innhentet uttalelse fra C og D, som fungerte som meddommere i saken for jordskifteretten. Tilsynsutvalget har videre i brev av 29. august 2010 bedt om uttalelse fra advokat E. Advokat E har ikke kommet med uttalelse i saken.

Jordskifterettsleder F ved X jordskifterett er orientert om klagen, og har den 30. juli 2010 avgitt uttalelse.

Saksfremstilling:

Klagen gjelder jordskiftedommer Bs opptreden i inkaminasjonsmøte 22. juni 2010, i krav om sak etter jordskifteloven § 2. Formålet med rettsmøtet var å ta stilling til spørsmålet om fremme av saken, samt å gjennomgå og drøfte andre problemstillinger i saken.

C og D fungerte som meddommere i saken. Klager, A, var part i saken som grunneier av gnr.

I rettsmøtet 22. juni 2010 trakk jordskifteretten seg tilbake og drøftet spørsmålet om fremme av saken. Den kom til at vilkårene for fremme var til stede. Dette ble så meddelt partene før videre forhandlinger fortsatte. Rettsmøtet endte med at retten besluttet å utsette saken, og berammet nytt rettsmøte til 14. juli 2010. I rettsmøtet 14. juli 2010 ble formelt vedtak om fremme av saken fattet. Behandlingen av saken for øvrig ble utsatt i påvente av rettens utarbeiding av forslag til fremtidige bestemmelser for det aktuelle landområdet.

Klager – A – har vist til følgende:

- ”Klagen gjelder følgende forhold: 1) Dommeren presenterte innledningsvis en mangelfull dagsorden for møtet, noe som kom til å prege hele forløpet.
- 2) Den ene parten, Y velforening, fikk bruke lang tid på sine forklaringer. Dommeren stilte partene en rekke spørsmål, og tillot at de uten å be om ordet fikk komme med synspunkter og kommentarer underveis.
- 3) Dommeren tillot en av partene i velforeningen å komme med grove beskyldninger mot G som la fram grunneiernes synspunkter. G ba om ordet en rekke ganger uten at det ble tatt hensyn til.
- 4) Da grunneiernes advokat la fram deres syn, ble han avbrutt og forstyrret flere ganger.
- 5) Det ble ikke stilt et eneste spørsmål til partene som representerte grunneiernes syn.
- 6) Innledningsvis kom dommeren med utsagn som: "... her må det ryddes opp." og "grunneierne vil fortsette krigen", hvilket ga inntrykk av at han var forutinntatt og allerede på dette tidspunktet hadde gjort seg opp en mening om sakens utfall.
- 7) På forhånd var det varslet befarung. Ved slutten av møtet meddelte dommeren at befarung var unødvendig. Dette til tross for at meddommerne aldri tidligere hadde hatt oppgaver for en rett. Dommeren kom for sin egen del med en forklaring om at han hadde befart veien for to år siden. I hvilken anledning denne befarungen var foretatt framkom ikke.
- 8) Under hele rettsmøtet opplevdes dommeren som partisk. Møtet bar preg av et ønske om å ydmyke den ene parten - de tre grunneierne. Møtet bidro ikke til å fremme respekt for jordskifteretten.”

Innklagede – jordskiftedommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Han er usikker på hva klager legger i uttalelsen om mangelfull dagsorden for møtet. I innkallingen var det anført at temaet for møtet den 22. juni 2010 ville være fremme av saken og drøftinger av ulike problemstillinger. Etter innledning av forhandlingene, ble rekvisenten gitt ordet til spørsmålet om fremme av saken. I jordskiftesaker med selvprosederende parter, må partsinnleggene nødvendigvis skje i spørsmåls form og dommeren må sørge for at de øvrige parter må vente på sin tur. Dette skjedde også i denne saken, og han opplyste partene at de ville få ordet når deres tur kom.

Noen av partene i saken møtte med uanmeldt prosessfullmektig. Både dette forholdet, og mange selvprosederende parter, tilsa at han som dommer måtte foreta ”tilskjæringskritt” underveis for å få det ønskede utbyttet av forhandlingene.

Det er riktig at han avbrøt prosessfullmektigen med spørsmål og unntaksvis kommenterte noe av det som ble anført, da han ikke kunne se at alt var like relevant for spørsmålet om fremme av saken. På spørsmål fra dommeren, ga prosessfullmektigen uttrykk for at man aksepterte bruksrett for hytteeierne, men at man gikk mot fremme av saken. Det ble opplyst at den etablerte veiforeningen ville løse problemene. Det var i denne sammenheng at han spurte prosessfullmektigen om de ønsket at krigen skulle fortsette. Dette var ment som et synonym til om de ønsket å leve videre med uenighetene.

Etter at spørsmålet om fremme av saken var tilstrekkelig klargjort, trakk retten seg tilbake for å ta stilling til spørsmålet. Resultatet ble umiddelbart meddelt partene. Det var i denne sammenheng at han uttalte at det var behov for opprydding, ikke innledningsvis slik det er uttalt i klagen.

Fra innklagedes uttalelse siteres for øvrig:

”Fordelingen av tid mellom aktørene går i store trekk fram av rettsboka, og jeg mener at grupperingene fikk noenlunde de samme tidsrammer. Etter at retten muntlig hadde redegjort for at saka ville bli fremma, fikk alle parter etter tur anledning til å uttrykke sitt syn på alle spørsmål tilknytta veien. Partene fikk her benytte den tida de ønsket, selv om enkelte innlegg var mer innrettet mot forhistorien enn å rette blikket mot konstruktive løsninger for framtida.

Spørsmålet om befarung anser jeg som et prosessuelt spørsmål som det ikke er naturlig å gå inn på her. For øvrig mener jeg forhandlingene ble gjennomført på en ryddig og effektiv måte, og at en fikk det utbyttet av møtet som var planlagt. I ettertid ser man alltid at man kunne gjort enkelte ting annerledes, men som sagt, rettsmøter med så mange selvprosederende parter byr på utfordringer, og det sier seg selv at ikke alt hele tiden blir like strømlinjeformet.”

Domstolleder – jordskifterettsleder F – har uttalt følgende:

”I sin klage skriver A at dommeren ga inntrykk av at han var forutinntatt og at han under hele rettsmøtet opplevdes som partisk. A hevder videre at møtet bar preg av et ønske om å ydmyke den ene parten. Det er selvsagt svært beklagelig at A sitter igjen med et slikt inntrykk etter rettsmøtet. En slik oppfatning vil imidlertid være subjektiv og ofte preget av hvilket utfall rettens avgjørelser får.

Jeg var ikke tilstede under rettsmøtet og har derved ikke forutsetning for å kunne uttale meg om dommerens opptreden i denne saken spesielt. Jeg vil imidlertid understreke at B har lang erfaring som jordskiftedommer, og at han nyter høy respekt for sin faglige kompetanse.”

Meddommer – D – uttaler i brev av 26. august 2010 at han mener dagsorden for møtet var godt nok redegjort for. A fikk etter hvert komme med synspunkter både i innledningen og ved senere anledninger. Meddommeren kan ikke huske at den ene parten kom med grove beskyldninger mot klager. Grunneiernes advokat ble stilt en rekke spørsmål som han besvarte meget godt. D uttaler at jordskiftedommer B ikke på noe tidspunkt virket forutinntatt. På spørsmål om det var ønske om befaring, følte ikke D at dette var nødvendig. D opplevde ikke på noe tidspunkt at jordskiftedommer B opptrådte partisk.

Meddommer – C – har uttalt følgende:

”Så vidt jeg kan forstå ble møtet i Z den 22.06. ledet på en grei og ryddig måte av jordskiftedommer B. Han gav uttrykk for at målet for møtet måtte være å finne en løsning som partene kunne leve med. Det var vel i denne sammenheng han nevnte i en bisetning at partene måtte være interessert i en løsning, heller enn å fortsette «krigen».

Det er beklagelig at noen av partene oppfattet dette som forutinntatthet, jeg oppfattet det ikke slik.

Ellers har jeg ingen kommentarer til klagen.”

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Utvalget har i den sammenheng merket seg at advokat E ikke har avgitt uttalelse, men finner at saken er tilstrekkelig opplyst til å kunne behandles uten uttalelse fra advokaten.

Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf. domstoloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette.

Generelt bemerkes at Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

Klagen oppfattes i første rekke å gjelde dommerens prosessledelse. Feil ved prosessledelsen kan som utgangspunkt brukes som grunnlag for anke over saksbehandlingsfeil. I klagen har A anført at jordskiftedommer B laget en mangelfull dagsorden for møtet og at dette preget hele forhandlingene. Dette er forhold som kan danne grunnlag for anke basert på anførsel om saksbehandlingsfeil. Disse anførselene faller derfor utenfor det Tilsynsutvalget har myndighet til å vurdere, jf. domstoloven § 236 fjerde ledd. Under henvisning til disse begrensningene i Tilsynsutvalgets myndighet, avvises den del av klagen som gjelder misnøye med saksbehandlingen.

A har videre anført at jordskiftedommer B opptrådte partisk i saken. Hun har anført at møtet bar preg av et ønske om å ydmyke den ene parten - de tre grunneiernes.

Jordskiftedommeren avbrøt grunneiernes prosessfullmektig flere ganger, mens de andre partene fikk uttale seg uten avbrytelser. A har videre vist til at B tidlig i saken kom med uttalelser om at det må ryddes opp i saken og at grunneierne vil fortsette krigen. Dette viser at han var forutinntatt i saken.

Det fremgår av lovforarbeidene at Tilsynsutvalget forutsettes å kunne behandle ”uhøvisk eller utilbørlig” atferd fra dommerens side, jf. NOU 1999: 19 side 325 flg. Det uttales blant annet at:

”Dette innebærer bl.a. at grov, ubehøvlet opptreden fra en dommers side i et rettsmøte vil kunne gjøres til gjenstand for disiplinær forføyning. Det samme må gjelde (andre) utslag av slett møteledelse...”

En dommer skal utføre sin dommergjerning upartisk og på en måte som inngir alminnelig tillit og respekt. I kravet til upartiskhet ligger at både parter, prosessfullmektiger og øvrige aktører har krav på tilbørlig respekt, og at dommeren skal være objektiv og nøytral i sin fremtreden, spørsmålsstilling og behandling av aktører og parter.

Det er beklagelig at A sitter igjen med en følelse av at jordskiftedommer B opptrådte partisk i saken, slik dette har kommet til uttrykk i klagen.

Tilsynsutvalget kan imidlertid ikke se at jordskiftedommer B opptrådte partisk i saken. På bakgrunn av uttalelsen fra B, legger utvalget til grunn at det store antallet selvprosederende parter, samt det forhold at noen av partene uanmeldt møtte med prosessfullmektig, utløste et behov for aktiv prosessledelse fra dommerens side. Etter utvalgets oppfatning foreligger det ikke opplysninger i saken som tilsier at jordskiftedommeren i sin atferd gikk ut over normene for prosessledelse.

Utvalget kan heller ikke se at uttalelsene om at det må ryddes opp i saken og henvisningen til å fortsette med krigen, innebærer at dommeren var forutinntatt. Utvalget legger til grunn at dommeren stilte prosessfullmektigen et spørsmål om hans klienter ønsket å fortsette krigen. Spørsmålet ble foranlediget av at prosessfullmektigen på den ene siden ga uttrykk for aksept av bruksrett, samtidig som at hans klienter fortsatt motsatte seg fremme av saken.

Tilsynsutvalget bemerker likevel at bruk av ord som ”krig” fra dommerens side til å beskrive tvisten eller konflikten mellom parter for domstolen, generelt sett bør unngås. Dette kan av partene oppleves som respektløst av dommeren. Tilsynsutvalget finner likevel ikke at måten uttrykket ”krig” ble brukt på av jordskiftedommer B utgjør et brudd på god dommerskikk.

Etter dette finner utvalget ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor jordskiftedommer B.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder misnøye med saksbehandlingen.

2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor jordskiftedommer B.